

Reisen til Tromsø

Arvid Skogseth
Historiker og pensjonert bygdebokforfatter,
samt flittig dugnadsarbeider for Digitalarkivet

Min oldefar Ola Antonson Hogstad ble født 11. august 1857 på garden Øvre Hogstad i Frosta, ei halvøy nord for Trondheim. Min mor Klara f. 5. september 1920 er oppvokst der, og du kan lese om henne og folketellinga 1920 i artikkelen «Nå kan du søke opp din familie» på NRK.¹

Mor til Ola var Maren Anna Knutsdotter Brustad født på Ytterøy, oppvokst på Tautra i Frosta, og gift 12. juni 1857 med Anton Olson Hogstad, altså to måneder før barnefødselen. For noen år siden satt jeg og bladde i kirkeboka for Frosta på nettet, og da så jeg plutselig en barnedåp i 1855 der Maren Anna Knutsdotter Brustad var mor til et barn født utenfor ekteskap. Barnefaren var Per Hanson Forberg fra hennes fødebygd Ytterøy, og barnet var Henrik f. 3. juli 1855. Jeg spurte min mor om hun kjente til at farfaren

hadde en eldre halvbror, men det var fullstendig ukjent for henne. Henrik fikk ikke vokse opp sammen med mora og halvsøsknene i Hogstad, derimot fant jeg han på Forberg i Ytterøy sammen med faren i folketellinga 1865. Henrik ble konfirmert i Åsen sokn i Frosta 3. oktober 1871 med navnet Henrik Pedersen Forberg. Men her sluttet alle spor, det var totalt umulig å finne mer om han til tross for utallige søk i Digitalarkivet, heller ikke da enda flere digitaliserte kilder ble lagt ut høsten 2020. Henrik ble heller ikke nevnt som arving da mora døde i 1918.

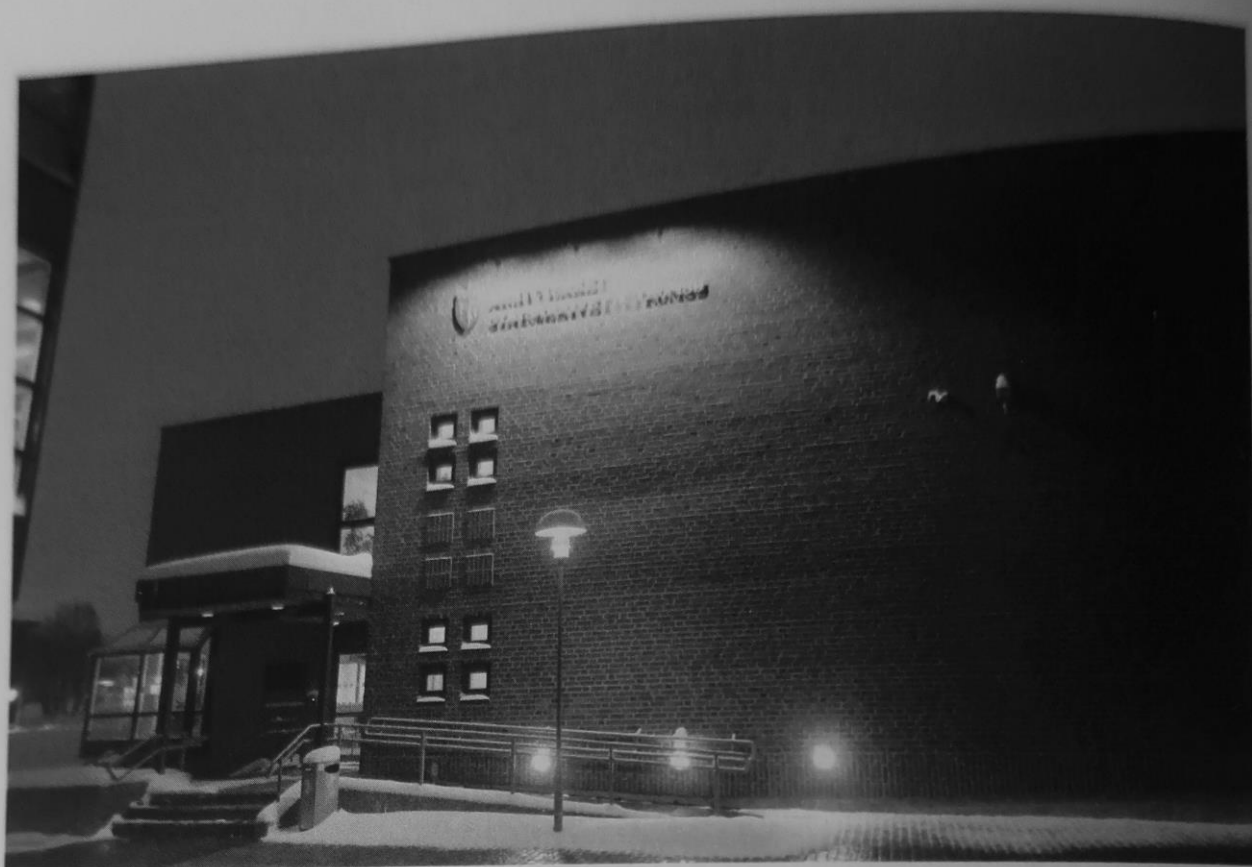
I juli 2021 satt jeg igjen og prøvde å finne Henrik på Digitalarkivet, og da fikk jeg et interessant funn i registeret for Sjømannsrulle 1868-1899 for Tromsø, Annotasjonsrulle, der Henrik er oppført med løpenr. 603, og både navn, fødselsdato og fødested stemmer. Da ble spørsmålet hvordan han hadde havnet i Tromsø og hva som skjedde videre – når reiste han ut som sjømann og med hvilke båter til hvilke steder. Av erfaring visste jeg at sjømannsrullene kan gi gode opplysninger, ikke minst om folk

som var vanskelige å finne igjen ellers.

Jeg gikk så inn på Arkivverkets spørreskjema, og fylte ut de opplysningene jeg har nevnt, og bad om at det ble gjort et oppslag i den nevnte protokollen på Statsarkivet i Tromsø. Dette burde være et enkelt oppslag som ikke krevde mye tid, og tidligere har jeg alltid fått raske svar på liknende henvendelser. Da kunne man sende spørsmål direkte til det enkelte statsarkiv. Men nå er rutinene endret, alle spørsmål blir filtrert gjennom et felles nåløy, nå er det viktig at alle statsarkiv gir den samme (i praksis ofte dårlige, etter min mening) service. Jeg ble likevel både paff og forbannet da jeg raskt fikk svar fra Arkivverket om at dette kunne de ikke ta seg av, dette var arkivmateriale som fritt kunne lånes ut, og da måtte jeg å møte opp på lesesalen i Tromsø sjøl. Jeg bor i Steinkjer, så det er jo et stykke veg (kjøreavstand ca. 100 mil). Jeg skrev et svar tilbake, og takket for svar, men bad på nytt om at dette enkle oppslaget måtte bli gjort. Tre måneder etterpå, 3. november 2021 fikk jeg så et nytt svar, denne gangen signert med navn. Den arkivansatte forklarte på to sider hvorfor ikke det ønskede oppslaget kunne gjøres. Ja vel, da var det ingenting annet å gjøre enn å reise til Tromsø. Jeg undersøkte åpningstidene på lesesalen der, og det viste seg å være mandag og halve tirsdag. Deretter ble reisen til Tromsø bestilt med målet om å besøke Statsarkivet mandag 17. januar 2022.

Reisen startet fredag 14. januar fra Steinkjer med dagtoget klokka

09.51 med ankomst Rognan i Saltdal klokka 16.23. Uværet «Gyda» hadde herjet i flere døgn, men togturen ble ikke berørt, sjøl om det var heftig vind og snøvær over Saltfjellet, så mye at E6 var stengt. I Rognan besøkte jeg min fetter Ivar, og det var planen å ta Hurtigruta fra Bodø lørdag ettermiddag med ankomst Tromsø søndag. Men rett før jeg kom til Rognan fikk jeg melding fra hurtigruteskipet «Richard With» om at det som følge av uværet ikke ville anløpe Bodø. Da ble gode råd dyre, kanskje jeg måtte gi opp Tromsø-turen i denne omgang. Men da ble det snakk om Nord-Norge-bussen fra Fauske, og vi sjekket rutetidene og fant ut at den kunne passe, med avgang fra Fauske søndag morgen og ankomst Tromsø klokka åtte om kvelden. Etter et hyggelig opphold på Rognan ble det så først tjue minutter med tog til Fauske, og buss derfra klokka 08.50 søndag 16. januar. Det var ferje fra Drag på Hamarøy til Kjøpsvik, og ankomst Narvik klokka 13.40. Her var det en to timers pause før bussen gikk videre, og da passet det bra med et besøk på Krigsmuseet, en flott utstilling om kampene i Narvik, der forøvrig min far Bjarne f. 16. januar 1916 var nøytralitetsvakt da krigen brøt ut, og slik ble med i den. Det ryktes at bussen til Tromsø var innstilt som følge av ras og stengt veg, men jeg møtte opp og spurte sjåføren hvordan det lå an. Han fortalte at vegen var stengt fordi noen trailere hadde kjørt seg fast i snøværet, men at han uansett ville kjøre – så fikk vi heller vente. Så bussen startet klokka

Statsarkivet i Tromsø ligger i Breivika. Foto: Privat.

15.45. Det var snøvær hele dagen og brøytebilene kjørte jevnt. Etter en times kjøring passerte vi plutselig to trailere som lå i grøftekanten, og da tenkte jeg at der var årsaken til at vegen hadde vært stengt, men nå var den ryddet og klar for kjøring igjen. Dermed kom vi til Tromsø til rutetid. Jeg fant hotellet, og belaget meg på en spennende neste dag.

Statsarkivet ligger i universitetsområdet i Breivika, og da det var snøvær og jeg var usikker på vegen, tok jeg taxi dit, ankomst mandag 17. januar klokka 09.30. Etter å ha ordnet meg i garderoben gikk jeg inn på lesesalen ti minutter etterpå, og spurte om jeg kunne fylle ut en rekvisisjon. Lesesalsvakten forklarte at det skulle skje muntlig, så

skulle han fylle ut. Jeg viste han kilden på pc-en min, og han fant ut av det på sin skjerm. Klokka 09.45 gikk han så ut i arkivet for å hente protokollen, som jeg fikk klokka 09.48. Jeg kjente at jeg var utrolig spent da jeg skulle åpne protokollen. Jeg slo opp på løpenr. 603, men der var det slett ingen Henrik som stod, men en helt annen person, Hans Andreas Edvard Kristoffersen. Hva kan ha skjedd, jeg sjekket på nytt at det var riktig protokoll, og det var ingen tvil om det. Da kom jeg på at jeg skulle undersøke hvilket løpenummer Hans hadde i registeret, og det var 811, så det stemte heller ikke. Jeg gikk da ut ifra at Henrik også hadde et lavere nummer, og begynte å bla framover i

Nummer av protokoll nr.	Navn	Edelse klasse, Borte Nr., Kypstempel	Bort og bort.	Confirmer og bort.	Spørsmål Bort og bort.
414. af 81. af 83.	Henrik Pedersen	Hamarøys.	Frosta 3/7 55	Frosta 18 71.	Indført i bort 18 71. Indført i bort 18 71.
Druknet ved Forlis med Galeas Vidar i Oktober 1884 paa Reise fra Island til Stavanger.					
415 af 81	Hughard Johannes Lie	Frosta	19. May 1865 Galeas	Frosta 1881	Indført i bort 1881. Indført i bort 1881.
V. 8. 4 Nordmør					

Oppslaget om Henrik i protokollen. Foto: Privat.

protokollen. Klokka 09.57 fant jeg siden med navnet hans, Henrik Pedersen født på Frosta, tilhørende Hamarøy tinglag. Han reiste ut som matros fra Stavanger til Østersjøen i 1881, og så fra Stavanger til Island i 1883 og juni og juli 1884 (da som bestmann). Men så leste jeg innførselen med det triste innholdet: «Druknet ved Forlis med Galeas Vidar i Oktober 1884 paa Reise fra Island til Stavanger.» Dermed var gåten oppklart. Oppslaget på statsarkivet tok altså ti minutter. Men det var for så vidt greit at det var jeg sjøl som bladde opp i protokollen og fant dette. Jeg satt på lesesalen og prøvde å undersøke forholdene rundt forliset, før jeg tok en taxi til flyplassen, og et direkte

Widerøe-fly kl. 17.45 til Værnes, og tog til Steinkjer, ankomst 21.30.

Det ble en innholdsrik tur, men likevel et tankekors at jeg brukte fire dager (og en del kroner) på å gjøre et oppslag som tok ti minutter.

Lenker:

¹ Øfsti, Anders Werner. «Nå kan du søke opp din familie: Nye kapitler i historien om Norge avsløres i folketellinga fra 1920», NRK.no. Lenke: <https://www.nrk.no/trondelag/na-kan-du-soke-opp-din-familie-nye-kapittel-i-historien-om-norge-avsløres-i-folketellinga-fra-1920-1.15245929>

Etter at artikkelen var kommet på trykk i *Historikeren*, fikk jeg i mai 2022 en telefon fra Åshild Bjørgum Øwre (f. 1936) på Ytterøy.

Hun lurte på om det var jeg som hadde skrevet den, og det kunne jeg bekrefte. Hun fortalte da at artikkelen hadde løst en familiegåte.

De visste at Henrik bodde hos faren på Forberg på Ytterøy i folketellinga 1865, men deretter var det ukjent for dem hva som skjedde med han. Grunnen til at han forsvant var at faren Per året etter giftet seg, og kona Anna ville ikke ha Henrik på gården, så han ble sendt bort. Det var grunnen til at han ble konfirmert i Åsen i 1871.

Henrik fikk 12 halvsøsken gjennom faren, bl.a. halvsøstera Helga Kristine født 1884 (det året Henrik druknet). Hun ble mor til Per Anders Øwre (f. 1926), mannen til Åshild (deres datter er Magnhild Øwre, kjent fra NRK). Jeg besøkte seinere Åshild og Per Anders på Forberg, og det var litt underlig å treffe en som faktisk var nevøen til Henrik.

Arvid Skogseth

Per Hanson Forberg

Maren Anna Knutsdtr. (sammen med ektemannen Anton Olsen Hogstad, Frosta).